

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. Сковороди

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Випуск 9

Харків
2016

- стравохід досліджених птахів складає 5% від загальної довжини травного тракту, справжнє воло відсутнє, слизова оболонка має складчастий рельєф – складки першого та другого порядку, які забезпечують розтягування стравоходу. Довжина і кількість складок у каудальному напрямку зменшуються;
- шлунок досліджених птахів однокамерний, залозистого типу, перетяжка між відділами слабо виражена. Пілоричний мішок, який має хвилеподібні звивисті складки, сприяє затримці хімусу і пролонгує його контакт із шлунковим соком;
- кишечник у пінгвіна африканського в 3,7 рази перевищує довжину тулубової частини тіла. Рельєф слизової оболонки по всій довжині кишечника – ворсинчасто-пластинчастий, довжина та щільність розташування ворсинок і пластинок у каудальному напрямку зменшується.

Порівнявши будову травної системи птахів з рибоїдним типом живлення (пінгвін африканський і представники родини чаплевих) встановлено, що на фоні універсальної будови можна виділити особливості будови у чаплевих: відносно довгий кишечник, який у 7-10 разів перевищує тулубову частину тіла, що пов'язано із наявністю сфінктерів у травній трубці (Коц, 2010).

Важливим фактором, що впливає на довжину кишечника представників родини чаплевих, як зазначає S. Halse (1985), – це кількість корму, який добуває птах за одне полювання та його якісний склад. На нашу думку, отримані результати підтверджують положення про взаємозв'язок кормодобувного стереотипу з будовою травної системи.

Сопот Владлена

АНАЛІЗ ЛЕЙКОЦИТАРНОГО СКЛАДУ КРОВІ ПТАХІВ РОДИНИ FRINGILLIDAE В УМОВАХ НПП «Гомільшанські ліси»

Науковий керівник – к.б.н., доц. Чаплигіна А.Б.

Дослідження складу та властивостей крові є важливим діагностичним показником стану ссавців і птахів. Для зоотехніків уміння оцінити вміст у крові тих чи інших речовин в нормі та при патології, може полегшити складання раціонів годівлі, організувати правильне утримання тварин, наприклад, для корекції гіподинамії та ін. Не менш актуальним є те, що аналіз лейкоцитарної формули має велике діагностичне і прогностичне значення при оцінці функціональної здатності кровотворних органів.

Мета дослідження полягала у вивченні формених елементів крові у птахів та виведенні лейкоцитарної формули горобцеподібних птахів на прикладі представників родини в'юркові на природо-заповідній території.

Дослідження проводилися у травні-червні 2014 р. на території національного природного парку «Гомільшанські ліси» в околицях села Гайдари Зміївського району Харківської області.

Лейкоцитарний склад крові розрахований за загальноприйнятою методикою у 4 видів родини в'юркові птахів, які відловлювалися за допомогою "павутинних" сіток. Для взяття проби робили прокол венозного синуса ока гематокритним капіляром. Кров збирали до капіляру, заздалегідь підбраного для кожного птаха. Кров, що стікала через капіляр, наносилась на предметне скельце, промаркероване відповідним чином. Далі мазки робили на предметних скельцях за допомогою більш вузького шліфувального скельця. Мазок з кров'ю висушували на повітрі до зникнення вологого блиску, з подальшим опусканням у фіксатор-фарбник за Май-Грюнвальдом на 30 секунд та промивали водою. Забарвлювали мазки розчином фарбника Романовського від 25 до 40 хв. Підрахунок здійснювали під

мікроскопом з імерсійним об'єктивом по 200 клітин (по 50 в кожному куті) в мазку крові різних видів птахів (Вартанян, 1959).

У результаті проведених досліджень з'ясовано лейкоцитарний склад крові у представників родини В'юркові (*Fringillidae*). Нами встановлені такі показники: у зяблика (*Fringilla coelebs* L) кількість лімфоцитів у середньому становить 90% (n=9), нейтрофілів 5% і моноцитів 5%; у коноплянки (*Carduelis cannabina* L) лімфоцитів 69% (n=5), базофілів 3%, нейтрофілів перевищує середні показники 27%, моноцитів 1%; у костогриза звичайного (*Coccothraustes coccothraustes* L) кількість лімфоцитів понижена і становить 56% (n=7), базофілів 1%, кількість нейтрофілів також підвищена – 20%, моноцитів 1%; у щиглика (*Carduelis carduelis* L) лімфоцити становлять 98% (n=5), на нейтрофіли та моноцити припадає 2%.

Таким чином, встановлено підвищення кількості нейтрофілів (нейтрофілез) у коноплянки та костогриза. Основною причиною нейтрофілезу може бути процес запалення. Найчастіше це свідчить про протікання гнійного процесу та проявляння бактеріальної інфекції.

Сергєєва Олена

МАКРОСКОПІЧНА БУДОВА ТРАВНОЇ СИСТЕМИ ЖАБИ ОЗЕРНОЇ (*Rana ridibunda*, Pallas, 1771)

Науковий керівник – д-р б. н., професор Л. П. Харченко

Мета роботи – дослідити макромікроскопічну будову травної системи земноводних на прикладі жаби озерної (*Rana ridibunda*, Pallas, 1771).

Матеріал для дослідження зберігали в 4-6% водному розчині нейтрального формаліну.

Морфометрію відділів травного тракту проводили за допомогою штангенциркуля ГОСТ 166-89 і лінійки ГОСТ 1785-72. Макрорельєф внутрішньої поверхні стінки стравоходу, шлунка і кишечника досліджували на фіксованих препаратах з використанням стереоскопічного мікроскопа МКС-10.

У результаті досліджень анатомічної будови травної системи жаби озерної встановлено, що травна система складає 12,25% від загальної маси тіла; довжина кишечника в 2,75 рази перевищує довжину тулубової частини тіла. Середнє співвідношення відділів травної трубки складає: стравохід – 9,8%, шлунок – 15,65%, кишечник – 74,6%.

Результати дослідження макрорельєфу слизової оболонки травної трубки показали, що слизова оболонка представлена поздовжніми складками неправильної форми. Слизова оболонка шлунка, утворює високі складки (до 1,2 мм) по всій його поверхні. У пілоричному відділі шлунка складки потовщуються, галузяться. Кишечник у жаби озерної не диференційований на відділи. У передньому відділі кишечника рельєф слизової оболонки представлений пластинками неправильної форми. У каудальному напрямку розміри пластинок збільшуються і досягають 1-1,2 мм, утворюють комірочки, анастомози і галузяться. Розміри пластинок і кут їх нахилу змінюються – висота пластинок першого порядку складає 1,7-1,9 мм, другого – 1,2-1,5 мм; кут нахилу між пластинками першого і другого порядку варіює від 35° до 140°. Рельєф слизової оболонки залишається пластичним, пластинки стають звивистими. Розташування пластинок, їх конфігурація сприяють покращенню процесів всисання води, що має велике значення для жаби озерної при перебуванні її на суші.

Таким чином, встановлено, що будова травної системи жаби озерної корелює із кормовою спеціалізацією даного виду.